

Dotkněte se Bulharska!

Vážení čtenáři, pokračujeme s naší rubrikou Dotkněte se Bulharska, která souvisí s myšlenkou, že ať jsme kdekoli na světě, Bulharsko navždy zůstává v našem srdci, neboť je to nejkrásnější místo na Zemi. Zároveň je však tento sloupek určen také našim českým přátelům. Fakta ukazují, že pokud navštívili naši zemi alespoň jedenkrát, zamilovali si ji a vracejí se znovu a znovu. Pro většinu z nich je Bulharsko především černomořské pobřeží s jeho rozsáhlými písčnými plážemi a výtečnou kuchyní s vůní aromatické čubrice. My ovšem víme, že naše země není pouze moře. Ona uchvacuje i nás samotné svými „veselými

údolími“ a „obřimi horami“, kulturními a historickými památkami, jakými se mohou pochlubit jen málokteré evropské země. Jakýmkoliv směrem se podíváte, odhalíte čarokrásná místa, která si zaslouží být viděna, a místní kuchyně navíc obohatí vaše prožitky novými chutěmi a vůněmi.

Jak jsme již psali, Bulharsko je rozděleno do 6 regionů: Severozápadní, Severní centrální, Severovýchodní, Jihovýchodní, Jižní centrální a Jihozápadní.

Každá z oblastí je svým způsobem specifická a unikátní.

Skutečná mistrovská díla středověkého umění

Dnes Vás pozveme na výlet do střední části severního Bulharska, do unikátního koutku země v blízkosti Ruse – největšího města regionu a zároveň největšího přístavu na Dunaji.

Dvacet kilometrů od Ruse, kousek od modrého pásu Dunaje, se nachází obec Ivanovo. Název vsi vám asi nic neříká, nachází se tu však drahocenný poklad starý víc jak osm století! Jde o Skalní kostely v Ivanovu. Kostelíky jsou rozesety po kaňonu řeky Rusenský Lom, malé kostelíky, kapličky a poustevny připomínají včelí úl. Jejich zachovalé fresky jsou vskutku mistrovským dílem. Jsou v nich zakódovaná posláná a poznání, jejichž skutečnou hloubku dokáže rozluštit jen hrstka z nás.

Jak se ke Skalním kostelům v Ivanovu dostat

My jsme zvolili cestu autem po silnici z Velkého Trnova přes město Bjala do Ruse. Asi deset kilometrů za městečkem Dve mogili uvidíte odbočku k Ivanovu. Těžko ji lze minout, neboť po pravé straně bije do očí ohromný památník. Tento monument představuje spirálovitý sloup, na kterém jsou vyobrazeny důležité momenty z bulharských dějin od roku 681. Poté stačí sledovat zelené cedule vedoucí ke skalním kostelíkům. Vede k nim asfaltová cesta, na jejímž konci je parkoviště, kde je možno nechat auto.

Výstup ke Skalním kostelům v Ivanovu

Na parkovišti uvidíte mapku trasy. Po turistické cestičce se ke kostelům dostanete za 10–15 minut. Druhou variantou jsou schody. Ty jsou v místě cestičky, po níž se kdysi do kláštera dostávali mniši. Po nich trvá cesta asi deset minut. Na některých úsecích jsou schody sice strmější, ale jsou tam parapety, za které se můžete přidržovat.

My jsme zvolili cestičku, abychom neminuli skálu s výhledem, a po schodech jsme se vrátili cestou zpět. Tuto variantu vřele doporučuji.

Ze skalní vyhlídky se odkrývá krás-

ný výhled na celý kaňon a klikatě se vinoucí řeku Rusenský Lom. Ze skály je vidět desítky cel, vykopaných v kaňonu, které byly před staletími centrem duchovního života. Mniši využívali přírodních prohlubní, které pak ručně rozšiřovali a přizpůsobovali. Část výklenků přetvářeli na kostelíky a kaple, jiné sloužily jako obytné prostory.

Co je ve Skalních kostelech v Ivanovu k vidění

Celý komplex skalních kostelů či klášterů zahrnuje přibližně dvacítku kostelů, kaplí a cel v kaňonu řeky Rusenský Lom. V minulosti bylo skalních kostelů víc jak čtyřicet a mnišských cel až na tři stovky. Mezi mnichy, kteří v klášterech žili, patřili různí literáti a učenci, a křesťané sem často přicházeli za modlitbami.

V období 1185–1396 poslali vládci druhého bulharského carství zručné kameníky a ikonopisce, aby ve skalách vystavili kostely a vyzdobili je malbami. Ve dvacátých letech 13. století tu mnich Joachim založil skalní klášterní komplex sv. archanděla Michaela. Později se tento mnich stal trnovským patriarchou. V 10. až 14. století se údolí Rusenského Lomu stalo významným duchovním a literárním centrem.

Značná část kostelů a cel bohužel podlehla zkáze času, přesto se nám od našich předků dochovaly vzácné nástěnné malby a cenné poznatky.

Skalní kostel sv. Bohorodičky

Hlavní kostel skalního komplexu je zasvěcen sv. Bohorodičce. Právě tento svatostánek je cílem naší cesty. Po vjezdu na parkoviště je vidět obrovskou skálu, z níž trčí malá terasa. Kostel byl vysekán ve výšce 38 metrů. Po strmé cestičce se dostaneme až ke vchodu do chrámu, který vypadá jako skalní výklenek.

Opatrně scházíme po dřevěných schodech a ocitáme se v kostele plném fresek. Stěny a celý strop jsou vymalovány biblickými obrazy a výjevy. Chrám založili carové Ivan Asen II. a Ivan Alexander a jejich rodiny. Vyplývá to z dochovaných portrétů zakladatelů v tomto skalním klášteře.

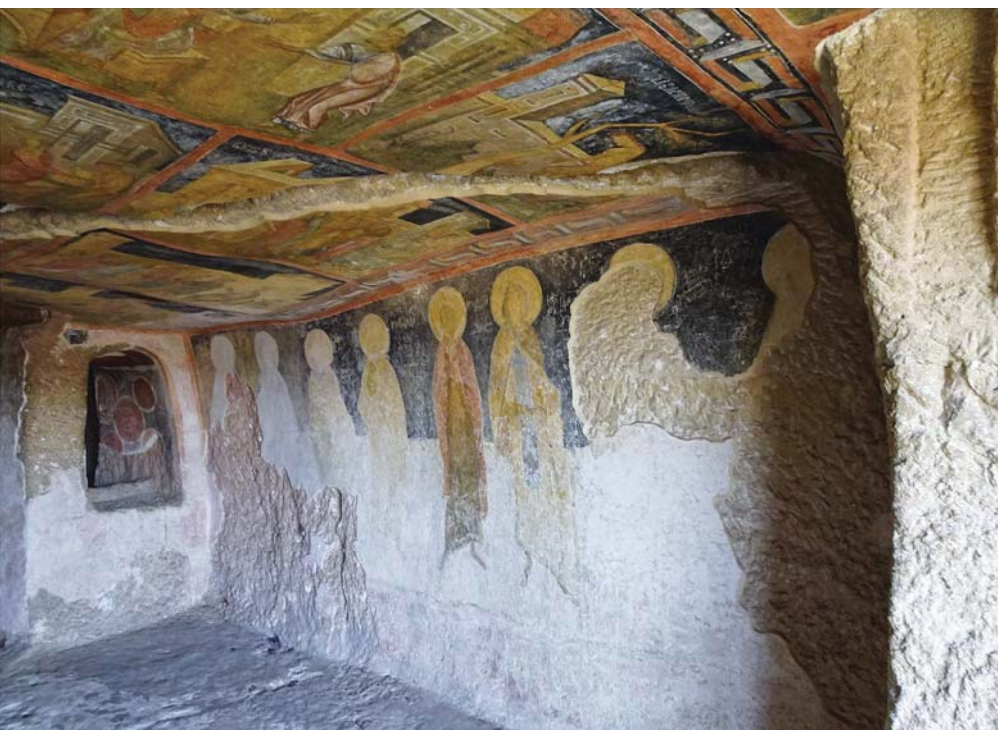
Stejně jako v jiných církevních stavbách mají i fresky ve skalním kostele sv. Bohorodičky výjimečné umělecké kvality, jsou opravdovým příkladem a strážcem vědění, proto byly zahrnuty do seznamu světového dědictví UNESCO.

Tajná večeře – 150 let před Leonardem da Vinci

Ústřední místo na stropě kostelu sv. Bohorodičky zaujímá jedna z nejlépe zachovaných fresek – Poslední večeře. Je na ní vyobrazena večeře Ježíše Krista, během níž svým učedníkům prozradí, že ho jeden z nich zradí. Apoštolové jsou namalováni ve dvou řadách, přičemž přední postavy nezakrývají ty zadní, a samotný Kristus je na levém konci stolu. Tato působivá freska vznikla 150 let před Poslední večeří Leonarda Da Vinciho v refektáři milánského kostela Santa Maria delle Grazie. Mezi další působivé fresky patří Umučení Krista, Vjezd do Jeruzaléma a vyobrazení sv. Jana Křtitele a apoštolů.

Dědictví

Ve 14. století se ivanovské skalní kostely staly centrem hésychasmu a obývalo je více než 80 mnichů. Opisovaly se tu cenné knihy a místo se stalo literárním a duchovním centrem. Komplex dále existoval i na počátku osmanské nadvlády, ale postupem času upadal. Naštěstí se do dnešních dnů dochovalo mnoho neocenitelných fresek. V roce 1978 byla celá oblast vyhlášena národní archeologickou rezervací.

Otevírací doba a ceny

Ivanovské skalní kostely jsou návštěvníkům otevřeny každý den od 9:00 do 18:00. V zimě fungují pouze po předchozí domluvě. Později jsme se dozvěděli, že oficiálně otevírají až 1. dubna. My jsme místo navštívili v sobotu 26. března – bylo tedy štěstí, že měli zrovna otevřeno. Vstupné pro dospělé osobu je 5 leva. Cena besedy s výkladem vyjde na 10 leva.

Bulharská zákoutí dosud nedotčená masovou turistikou se dají spočítat na prstech jedné ruky. K radosti všech milovníků přírody a romantických duší však v Bulharsku stále existují útulná místečka, která příroda štědře obdařila svými dary a lidé tu od nepaměti žili svými patriarchálními hodnotami a tradicemi v souladu s okolním prostředím. Jedním z takových míst je severobulharská obec Ivanovo, jejíž samospráva hraničí s břehem Dunaje. Tento mikroregion je znám také jako Polomieto (povodí řeky Lom). Místní obyvatelé si uchovávají svůj folklór a tradice. Pokud se ocitnete na některé z místních tradičních slavností, dosyta si užijete krásné severobulharské kroje a typické místní písně za doprovodu guslí, kavalu nebo dud. Maškarní slavnosti jsou také neuvěřitelně pestré.

Na území této malé obecní samosprávy se klikatí meandry Rusenského Lomu spolu s jeho přítoky – Bílým, Černým a Malým Lomem. Tento vodní živel, který si po miliony let razil cestu úpatím strmých kaňonů a k nebi čnějícím skal, modeloval neskutečně krásnou a pestrobarevnou krajinu!

Není divu, že část koryta Rusenského Lomu byla vyhlášena přírodním parkem – jedním z jedenácti přírodních parků v Bulharsku a jediným, který zahrnuje toky několika řek – tedy Rusenský Lom a jeho přítoky. Chráněná oblast tu byla vyhlášena už v roce 1970. **Přírodní park** je působivou směsicí jeskyní, skalních útvarů a historických památek, a je tu i bohatá druhová rozmanitost. Zóna zvláštního režimu byla vytvořena speciálně pro ochranu vzácných druhů živočichů a rostlin.

V údolí Rusenského Lomu nedaleko obce Basarbovo se nachází **skalní klášter sv. Dimitrije Basarbovského**. Skalní klášter pochází z dob druhého bulharského carství a je jediným fungujícím klášterem svého druhu v Bulharsku. Cesta vedoucí ke klášteru

Autentický recept ze Severního centrálního regionu Bulharska, obec Ivanovo

Raki (plněné sušené červené papriky s bulgurem)

Způsob přípravy:

Sušené červené papriky zalijte horkou vodou a nechte změkchnout, bude pak jednodušší je naplnit. Pórek nakrájejte nadrobno a zasmažte v oleji na mírném ohni. Až pórek změkne, přidejte k němu předem propláchnutý bulgur, sůl, mletou papriku, pepř, petrželku a čubricu. Poduste 3–4 minuty a poté přilijte dva šálky vody. Všechno zamíchejte a nechte vařit na mírném ohni, dokud bulgur neabsorbuje tekutinu a nezměkne. Připravenou směsí naplníte papriky, urovnejte je do hlubšího hrnce, přitlačte je vhodně velkým talířem a zalijte horkou vodou tak, aby byl talíř zcela ponořený. Pokrm vařte na mírném ohni 30 minut.

Potřebné suroviny:

100 g sušených červených paprik *

200 g bulguru

1 pórek

Sůl, pepř, mletá paprika, sušená nebo čerstvá petrželka a čubrica ** dle chuti
30–40 ml oleje

* Sušené červené papriky jsou v předvánočním období k dostání ve všech obchodech s bulharskými nebo balkánskými potravinami.

** Koření „čubrica“ (saturejka) zakoupíte v obchodech s bulharskými nebo balkánskými potravinami

prochází krásně upraveným dvorem a končí u studny vyhloubené svatým Dimitrijem. Místní lidé věří, že voda ve studni má léčivé účinky.

Nezapomeňte také navštívit **archeologickou rezervaci Červen**, kde jsou k vidění rozvaliny jedné z největších středověkých pevností na našem území. V pohádkově krásné oblasti u vesničky Nisovo se zase nacházejí pozůstatky tzv. **koňského hřbitova**, který se stal jednou z místních turistických atrakcí. Na jeho

starých náhrobcích jsou vytesány tajemné kříže ohraničené kruhem, které jsou podle učenců totožné se symbolem templářského řádu. Nedaleko vesnice narazíte na skutečný zázrak přírody – **700 let starý jilm vaz**, který je nejstarším stromem v této části Bulharska.

Pozitivní energií a novými silami vás nabijí sportovní rybolov, kanoistika po řece Rusenský Lom, jízda na koni, fotosafari a další zábava v místní panenské přírodě. ♦